

امتیازات جشنواره یازدهم

گزارشی از نشست توجیهی داوران یازدهمین جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد

طیبه‌الدوسی

محمد ناصری، دبیر جشنواره یازدهم

تعداد کتاب‌های مناسب چهل درصد رشد کرده است

به بدترین وجه ممکن پاسخ داده می‌شد. هنگامی که نخستین جشنواره در سال ۱۳۷۹ برگزار شد، رقم کتاب‌های مناسب ۱۸ درصد بود که امسال این رقم به ۵۸/۵ درصد از کتاب‌های بررسی شده رسیده است.»

همکاری مستمر ۶۵۰ ناشر

وی ضمن اشاره به ارتباط مستمر و دوسویه با ناشران و ابراز رضایت از همراهی آن‌ها در طرح سامان‌دهی افزود: «اگر در اولین دوره‌ها، فقط ناشران بزرگ و صاحب نام کتاب‌هایشان را برای جشنواره ارسال می‌کردند، اکنون خوش‌بختانه ۶۵۰ ناشر با ما همکاری مستمر دارند. همه هم این نکته را معترفاند که سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی به نوبه خود در توسعه فرهنگ کتاب و معرفی کتاب‌های مناسب نقش مؤثری دارد.»

محمد ناصری، دبیر یازدهمین «جشنواره کتاب‌های آموزشی

و تربیتی رشد»، با اشاره به رشد ۴۰ درصدی تعداد کتاب‌های مناسب در طول اجرای برنامه سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی گفت: «سنگ بنای این جشنواره در سال ۱۳۷۸ گذاشته شد که سیل کتاب‌های نامناسب بنای یاددهی و یادگیری را

هدف تهدید و تخریب قرار داده بود و به نیازهای دانش‌آموزان

کتاب‌های مناسب در کتاب‌های درسی

ناصری، مدیرکل «دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی»، با توجه به ضرورت معرفی منابع مناسب آموزشی در پایان کتاب‌های درسی و بدون تغییر ماندن چند ساله برخی فهرست‌های قبلی، گفت: «ما توافق کرده‌ایم، ضمن اینکه فهرست‌های مزبور در پایان همه کتاب‌های درسی، خصوصاً کتاب‌های تازه تألیف آورده شوند، شامل منابع تازه نیز باشند. حجم این فهرست‌ها نیز ممکن است بین یک تا چهار صفحه متغیر باشد که بالطبع بخش غالب آن کتاب خواهد بود.»

امتیازات جشنواره یازدهم

ناصری با اشاره به نقش کمیته علمی در نظارت بر روند داوری‌ها و اعتماد و اطمینان بخشی نسبت به آن در این جشنواره گفت: «در جشنواره یازدهم از مدیران کل محترم دفاتر تألیف سازمان، از جمله جناب آقای دکتر **امانی تهرانی**، مدیرکل محترم دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و نظری، و جناب آقای مهندس **دوراندیش**، مدیرکل محترم دفتر تألیف کتاب‌های فنی و حرفه‌ای که فارغ از شخصیت حقوقی خود، هر دو از شخصیت‌های فرهنگی و اهل قلم هستند و اشراف کاملی بر حوزه‌های درسی دارند، دعوت کرده‌ایم در این کمیته حضور داشته باشند. همین‌طور است جناب آقای **گرام‌الدینی** که شخصیتی علمی و فاضل‌اند. من و خانم **کیا**، معاون سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی هم در این کمیته در خدمت شما هستیم.»

دبیر جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد، در بخش دیگری از سخنان خود، سالانه شدن و در عین حال همه‌گیر شدن جشنواره کتاب رشد را از دیگر اتفاقات جدید جشنواره خواند و گفت: «در دوره‌های گذشته، هر دوره از جشنواره معمولاً مختص دو دوره تحصیلی بود. مثلاً در یک سال کتاب‌های دوره‌های ابتدایی و راهنمایی مورد داوری قرار می‌گرفتند و سال بعد کتاب‌های متوسطه نظری و فنی و حرفه‌ای به این ترتیب در هر دوره از جشنواره برای برخی دوره‌های تحصیلی کتابی معرفی نمی‌شد. به‌علاوه از انتشار کتاب‌های معرفی شده ممکن بود سه تا چهار سال گذشته باشد. در این دوره‌ها جشنواره را تجمیع کردیم. یعنی ضمن برگزاری سالانه جشنواره، کتاب‌های رسیده حداکثر با فاصله‌ای یک ساله در جشنواره شرکت می‌کنند.»

ناصری دسته‌بندی و داوری کتاب‌های رسیده در حوزه‌های یازده‌گانه یادگیری را از دیگر مشخصات جشنواره امسال خواند و گفت: «ما مطابق اسناد بالادستی آموزش و پرورش، از جمله برنامه درسی ملی، تصمیم گرفتیم کتاب‌ها را در این ۱۱ حوزه یادگیری مورد قضاوت قرار دهیم.»

ناصری در همین زمینه افزود: «در سال‌های گذشته، تعداد

فراوانی کتاب در قالب داستان به دبیرخانه جشنواره می‌رسید. از این رو در جشنواره گذشته اعلام کردیم که در سال آینده بخش داستان را به چرخه داوری جشنواره اضافه خواهیم کرد. بخش پیش‌دبستان هم یکی از بهترین جاهایی است که به دلیل حساسیتی که موضوع آن دارد و هزینه‌ای که خانواده‌ها در این زمینه می‌پردازند، حوزه نشر روی آن سرمایه‌گذاری می‌کند.»

وی با اشاره به اینکه تمهیدات بسیاری اندیشیده شده است تا نتیجه داوری‌ها عادلانه باشد، گفت: «همه داوران جشنواره از مؤلفان مجرب، کارشناسان برنامه درسی و کتاب و از کارشناسان درجه یک حوزه‌های خود هستند. بنابراین اگر کتابی از یک ناشر انتخاب نشد، دلیل قضاوت ناعادلانه و غیرمنصفانه نیست.»

تولید ۴۶ سند راهنما

او همچنین معیارهای داوری جشنواره را روشن خواند و گفت: «ما ۴۶ سند راهنمای تولید کتاب آموزشی در حوزه‌ها و موضوعات گوناگون برای ناشران و مؤلفان منتشر کرده‌ایم که در آن‌ها معیارهای کتاب مناسب در هر حوزه آورده شده است. این سندها در **وبگاه سامان کتاب** در دسترس همگان قرار دارند.»

تشکیل شورای سیاست‌گذاری سامان‌دهی

دبیر شورای سیاست‌گذاری سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی، با اشاره به برپایی دو دوره از نشست‌های این شورای مهم در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، گفت: «تقریباً همه معاونین مرتبط وزارتخانه و نیز معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مدیر بازرگانی صدا و سیما و نمایندگان ناشران در این شورا حضور دارند که امیدواریم با تصمیمات آتی این شورا، شاهد ثمردهی بیش از پیش آن باشیم. گرچه متأسفانه چالشی که با سیمای جمهوری اسلامی ایران درباره تبلیغ کتاب‌های نامناسب داریم و نماینده آن سازمان در این شورا قول همکاری کاملی به ما داده‌اند، هنوز برطرف نشده است. امیدواریم در دوره مدیریت جدید صداوسیما جمهوری اسلامی شاهد رفع این نقیصه باشیم.»

خرید حداقل یک میلیارد تومان کتاب مناسب

دبیر جشنواره خاطر نشان کرد: «امسال مقرر شده است، حداقل یک میلیارد تومان از پنج میلیارد تومان بودجه‌ای که آموزش و پرورش به خرید کتاب برای تجهیز کتابخانه‌های آموزشی اختصاص می‌دهد، از بین کتاب‌هایی صورت بگیرد که در کتاب‌نامه‌های رشد معرفی شده‌اند.»

ناصری در پایان نشست، با تقدیر از حضور گروه‌های داوری در جلسه گفت: «داوران چشم و چراغ جشنواره هستند، چون آن‌ها نقش اصلی را در انتخاب کتاب‌های برتر دارند.»

فریبا کیا، دبیر علمی جشنواره یازدهم

امسال پای کتاب‌های داستانی به جشنواره باز شد

فریبا کیا، «دبیر کمیته علمی» جشنواره کتاب‌های آموزشی

و تربیتی رشد نیز در ابتدای این نشست، ضمن بیان هدف‌های برگزاری یازدهمین دوره این جشنواره گفت: «این جشنواره یکی از راهکارهای حمایتی، تشویقی و ترغیبی ناشرانی است که تولید هم‌سو و هم‌راستا با اهداف تعلیم و تربیت و

برنامه درسی دارند. همچنین به منزله معرفی الگوهایی مناسب برای تولیدات آموزشی و تربیتی از سوی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی است که بر اساس اهداف مصوب ۸۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش پیگیری می‌شود.

وی در تشریح تفاوت‌های جشنواره یازدهم با دوره‌های پیشین جشنواره گفت: «بنا بر تصمیمی که سال گذشته گرفته شد، جشنواره کتاب‌های رشد به صورت سالانه و با دآوری کتاب‌های همه دوره‌های تحصیلی برگزار می‌شود.»

دبیر کمیته علمی جشنواره خاطر نشان کرد: «کتاب‌های راه‌یافته به جشنواره رشد توسط بیش از ۲۰۰ کارشناس متخصص و خیره بررسی و کارشناسی می‌شوند که از معلمان مجرب و کارشناسان دفاتر تألیف کتاب‌های درسی سازمان پژوهش هستند.»

فریبا کیا، ضمن اشاره به حوزه‌های گوناگون جشنواره گفت: «مبنای بررسی ما کتاب‌هایی است که در کتاب‌نامه رشد تأیید می‌شوند. در جشنواره‌های قبلی کتاب‌های مناسب و بررسی نشده باهم مورد قضاوت و ارزیابی قرار می‌گرفتند. اما از سال گذشته، فقط کتاب‌هایی به جشنواره راه می‌یابند که پیش از این در چرخه بررسی کارشناسان قرار گرفته و در کتاب‌نامه رشد، به‌عنوان کتاب مناسب معرفی شده باشند. بنابراین جشنواره کتاب رشد، جشنواره کتاب‌های مناسب است. بنا به گفته وی، امسال ۱۵۳۴ کتاب مناسب، امکان رقابت در جشنواره را به‌دست آورده‌اند.

وی با اشاره به اهمیت تبیین بحث سامان‌دهی منابع آموزشی

و تربیتی، جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد را فرصتی برای تبیین این موضوع دانست و از ۱۰۰ داور این جشنواره خواست، با عنایت به فرصت مناسبی که فضای جشنواره فراهم آورده است، در گفت‌وگوهای مطبوعاتی، دیدگاه‌ها و تجربیات خود را در حوزه‌های تولید کتاب‌های آموزشی و داستانی شرح دهند و با بیان بایدها و نبایدهای تولید این کتاب‌ها به جامعه فرهنگی یاری برسانند.

معاون ساماندهی منابع آموزشی و تربیتی دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی توضیح داد، مبنای بالا آمدن کتاب‌ها امتیازی است که کتاب در مرحله نخست از بررسی‌ها دریافت کرده است. وی گفت: «امسال از بین ۱۵۳۴ عنوان کتاب مناسب، با توجه به فراوانی کتاب‌های رسیده به حوزه‌های یادگیری یازده‌گانه و سهم هر حوزه از جوایز، حدود ۲۸۰ عنوان کتاب مناسب که بالاترین امتیازها را در گروه خود کسب کرده بودند، در اختیار داوران نهایی قرار گرفتند که از این تعداد، ۴۵ کتاب به‌عنوان کتاب‌های برتر معرفی خواهند شد.»

دبیر علمی جشنواره با اشاره به اینکه جوایز گروه‌ها امسال براساس حوزه یادگیری اهدا و اعلام خواهد شد، درخصوص نحوه توزیع جوایز نیز گفت: «تقسیم سهم جوایز با در نظر گرفتن فراوانی و حجم کتاب‌های هر حوزه انجام گرفته است. به‌طور کلی، ۳۲ گروه دآوری ذیل ۱۳ حوزه شکل گرفته‌اند: ۱۱ حوزه یادگیری، به علاوه حوزه‌های داستان و پیش‌دستانی.»

کیا افزود: «امسال در راستای اجرایی کردن آیین‌نامه منابع آموزشی و تربیتی (مصوبه ۸۲۸)، از سال گذشته کمیته بررسی کتاب‌های داستانی در دبیرخانه شکل گرفت و امسال نیز پای این گروه از کتاب‌ها به جشنواره باز شد که ورود کتاب‌های داستانی به جشنواره از وجوه تمایز جشنواره یازدهم با جشنواره‌های پیشین رشد است.»

او ادامه داد: «کتاب‌های داستانی از منابع مهم تربیتی هستند و به همین خاطر در اولین فرصت فراهم آمده، دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی نسبت به تأسیس کمیته بررسی کتاب‌های داستانی اهتمام کرد و با بهره‌گیری از حضور ۳۰ کارشناس متبحر طی یک سال گذشته، بیش از ۶۰۰ کتاب مورد بررسی قرار گرفتند.»

حوزه فنی و حرفه‌ای با ۷۰ درصد مشاغل کشور سر و کار دارد

سال‌های اخیر با توجه به سیاست‌های ابلاغی مربوط به اشتغال و سیاست‌های کلی حمایت از کار و سرمایه ایرانی و همچنین اقتصاد مقاومتی و برخی دیگر از این سیاست‌ها، بر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تأکید شده است. در راهکارهای ارائه شده در سند تحول بنیادین، به بحث تنوع حرف و مشاغل در آموزش‌های مربوط به آموزش و پرورش پرداخته و در برنامه درسی ملی که سند قانونی آموزش و پرورش است، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در حوزه تربیت و یادگیری کار و فن آوری تعریف شده است. ما باید قدر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و هر قدمی را که در این راه برداشته می‌شود، بدانیم.

وی در پایان سخنان خود، با قدردانی از اقدامات صورت گرفته در دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، به ویژه دست‌اندرکاران برپایی جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد گفت: «هر جشنواره‌ای با سه هدف شناسایی، انتخاب و معرفی محصولات خود برگزار می‌شود و ما باید با تغییر سازوکار شناسایی کتاب‌های مرتبط با رشته‌های فنی و حرفه‌ای بتوانیم آمار کتاب‌های مربوط به این رشته‌ها را افزایش دهیم.»

احمد رضا دوراندیش، عضو کمیته علمی جشنواره

کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد، با تأکید بر اهمیت تقویت رشته‌های فنی و حرفه‌ای گفت: «ضرورت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر هیچ کس پوشیده نیست. مطالعات نشان می‌دهند در کشورهای توسعه‌یافته، نرخ ثبت‌نام در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای با میزان

تولید ناخالص داخلی کشور ارتباط مستقیم دارد. از طرف دیگر، بیش از ۷۰ درصد از مشاغل و حرفه‌هایی که در دنیای کار در کشور ما وجود دارند، مربوط به رشته‌های فنی و حرفه‌ای هستند.» دوراندیش مدیرکل دفتر تألیف کتاب‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، با اشاره به لزوم فاصله گرفتن از معضل مدرک‌گرایی و روی آوردن بیشتر به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای گفت: «در

دکتر محمود امانی تهرانی، عضو کمیته علمی یازدهمین جشنواره:

فضای تازه‌ای در حال شکل‌گیری است

ضلع این مثلث یکدیگر را پشتیبانی و تکمیل کنند.» محمود امانی تهرانی، مدیرکل دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری، نخستین ضلع این مثلث را تولید خواند و گفت: «ناشران و تولیدکنندگان محصولات آموزشی به‌طور نسبی فعال هستند و ما هم هر سال در سازمان پژوهش و انتشارات تومار در جریان تولید کتاب و محصولات آموزشی تزریق می‌کنیم.»

او وجه دوم این مثلث را که وجه مفقود یا ناقص مثلث می‌شمارد، نبود یک نظام توزیع و پخش مناسب برای رساندن محصولات تولید شده به متقاضی دانست و در همین زمینه گفت: «ناشران کتاب‌های مناسب گله‌مندند که در حوزه پخش

دکتر امانی، عضو کمیته علمی یازدهمین جشنواره کتاب‌های

آموزشی و تربیتی رشد، در جمع سرگروه‌ها و داوران این جشنواره گفت: «تکمیل شدن فرایند آموزش سه ضلع دارد: تولید، توزیع و فرهنگ‌سازی برای مصرف. زمانی فضای مناسب برای آموزش ایجاد می‌شود که هر سه

در مخاطب برای مصرف خواند و گفت: «به همین منظور ما از سال آینده تحصیلی، در آغاز کتاب‌های درسی، پشتیبان‌های تولید شده برای هر کتاب، از جمله کتاب‌های آموزشی، فیلم‌ها، نرم‌افزارها و وبگاه‌ها را معرفی خواهیم کرد و نحوه استفاده از هر یک را توضیح خواهیم داد. بنابراین از سال آینده به آوردن فهرست کتاب‌های آموزشی مناسب بسنده نمی‌کنیم.»

آقای امانی ابراز امیدواری کرد، در کنار هم قرار گرفتن این سه ضلع و پشتیبانی آن‌ها از یکدیگر، ما را به مسیری رشد یابنده سوق دهد و نظامی افزاینده را به ارمغان آورد که اجزای آن به هم کمک می‌کنند. او با اشاره به کوتاه بودن زمان حضور دانش‌آموزان در مدرسه، گفت: «ما امیدواریم با تکمیل شدن اضلاع این مثلث، فضای بیرون از کلاس نیز به کلاس درس تبدیل شود و کلاس صرفاً محلی برای گردآمدن، گفت‌وگو و پیدا کردن نقشه ادامه راه باشد. ما باید مدلی از آموزش و پرورش را دنبال کنیم که در آن، علاوه بر دانش‌آموز و معلم، جامعه و خانواده نیز در یادگیری سهیم و درگیر شوند.»

امانی در پایان گفت: «این همان آرمانی است که ما سال‌ها تحت عنوان یادگیرنده مادام‌العمر و یادگیرنده فعال دنبال می‌کردیم. با این نگاه، فضای تازه‌ای در حال شکل‌گیری است.»

فرقی بین کتاب‌های آن‌ها و کتاب‌های نامناسب تولید شده وجود ندارد. تولیدکنندگان فیلم‌ها و نرم‌افزارهای آموزشی هم گله دارند که بستر مناسبی برای پخش محصولاتشان موجود نیست. خوش‌بختانه به تازگی یک نظام پخش فراگیر به نام **پخش مدرسه** تدبیر شده است. البته پخش مدرسه با انتشارات مدرسه و پخش کتاب‌های انتشارات مدرسه فرق دارد و فعالیتی مستقل است. به‌طور کلی پخش مدرسه قرار است دو نوع محصول را پخش کند: محصولات خود سازمان پژوهش را و محصولات مورد تأیید سازمان را. ما امسال در سازمان دو میلیارد تومان برای توزیع محصولاتی که قرار بود در اختیار معلمان قرار داده شوند، هزینه کرده‌ایم. در بخش دانش‌آموزی هم برای اولین بار در کشور، ۱۵ میلیون حلقه سی‌دی و دی‌وی‌دی به ضمیمه کتاب‌های درسی توزیع شده است.»

دکتر امانی در معرفی بیشتر نظام جدید توزیع محصولات آموزشی توضیح داد: «در این نظام جدید باید انواع مسیرهای تهیه یک محصول، اعم از کتاب، فیلم، نرم‌افزار و ابزار برای دانش‌آموزان، معلم‌ها و خانواده‌ها وجود داشته باشد.»

مدیرکل دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری ضلع سوم این مثلث را فرهنگ‌سازی و ایجاد زمینه و تشنگی

